Finansutskottets betänkande 1988/89:FiU2

Statliga myndigheters överskottsmateriel (förs. 1987/88:23)

1988/89
FiU2

Sammanfattning

Utskottet anser i likhet med riksdagens revisorer att en översyn bör göras av reglerna för myndigheternas försäljning av överskottsmateriel och att myndigheternas registrering av inventarier ses över. Myndigheternas skyldighet att utnyttja FFV Allmateriel AB (FFV/A) vid försäljning av överskottsmateriel bör omprövas samtidigt som man utreder myndigheternas rätt att i ökad utsträckning själva få disponera intäkterna vid försäljning av sådan materiel. Utskottet understryker vikten av att statsverkets intressen vid avyttring tillvaratas och att det särskilt uppmärksammas vilken ordning som skall gälla vid försäljning av tillgångar av större värde.

Förslaget

I förslag 1987/88:23 har riksdagens revisorer hemställt att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om

a) en översyn av reglerna för myndigheternas försäljning av överskottsmateriel m.m. och skyldigheten att därvid utnyttja FFV Allmateriel AB,

b) myndigheternas möjligheter att i ökad utsträckning själva få disponera intäkterna vid försäljning av överskottsmateriel m.m.,

c) regler för myndigheternas registrering av inventarier.

Det av revisorerna avgivna förslaget utgår från en genomförd granskning av myndigheternas disposition av överskottsmateriel, som initierades av en skrivelse från FFV Allmateriel AB (FFV/A). FFV/A fäste i skrivelsen uppmärksamheten på att myndigheterna inte alltid följer gällande bestämmelser för försäljning av överskottsmateriel (SFS 1973:1210).

Revisorernas motivering

Översyn av reglerna vid försäljning av överskottsmateriel

Enligt revisorernas mening bör kraven på affärsmässighet och marknadsmässiga villkor vid avyttring av överskottsmateriel m.m. kunna anpassas till vad som gäller vid statlig upphandling enligt upphandlingsförordningen och riksrevisionsverkets (RRV:s) föreskrifter (1986:612) till denna. Det saknas med hänsyn till transaktionernas väsentlighet och relativa risk anledning att

ha längre gående kontrollåtgärder vid avyttring av överskottsmateriel än vid nyanskaffning. FFV/A:s särställning vid försäljning av statlig överskottsmateriel kan således inte motiveras från kontrollsynpunkt. Skyldigheten att utnyttja FFV/A bör därför kunna upphävas. Revisorerna anser i likhet med RRV att FFV/A därvid skall konkurrera på lika villkor med andra intressenter.

Revisorerna är inte beredda att nu ta närmare ställning till olika tänkbara former för försäljningen som t.ex. anbudsförfarande, auktioner, långsiktiga samarbetsavtal eller inbyten vid återanskaffning. Denna fråga bör i stället behandlas vid den översyn av försäljningsförfarandet som revisorerna förutsätter skall komma till stånd. Revisorernas principiella inställning är emellertid den att myndigheterna själva bör få avgöra denna fråga efter en samlad bedömning av vad som på längre sikt kan anses vara mest ändamålsenligt och ekonomiskt fördelaktigt både för myndigheten och för statsverket som helhet.

Myndigheternas disposition av intäkter från överskottsförsäljning

Revisorernas uppfattning är att myndigheterna skulle stimuleras till ökad effektivitet och affärsmässighet vid hanteringen av överskottsmateriel om myndigheterna i större utsträckning själva fick disponera över försäljningsintäkterna. Ett sådant engagemang torde vara en viktig förutsättning för att man skall kunna ta till vara de konkurrensfördelar som upphävandet av skyldigheten att utnyttja FFV/A vid överskottsförsäljning medför. Revisorerna anser därför att denna fråga bör utredas. Man kan därvid överväga dels en höjning av det maximibelopp (för närvarande 20 000 kr.) som anger inom vilken gräns myndigheterna får disponera försäljningsintäkterna, dels att myndigheterna får disponera en viss del av de intäkter som överskrider det gällande maximibeloppet.

Registrering av inventarier

Revisorerna anser att de påtalade bristerna i den interna kontrollen i fråga om registreringen av inventarier inger viss oro. En fungerande inventarieregistrering är en förutsättning för att myndigheterna skall kunna ges ökad frihet vid hanteringen av överskottsmateriel. Revisorerna föreslår därför att formerna för registrering av inventarier skall ses över. Revisorerna är däremot inte beredda att på grundval av tillgängligt utredningsmaterial ta ställning till förslaget att genom en koppling av rutinerna för inventarieregistrering med redovisningsrutinerna höja kvaliteten på den interna kontrollen på detta område. Förslaget bör i stället tas upp vid den allmänna översyn av inventarieregistreringen som revisorerna föreslår skall komma till stånd.

Återanvändning av inventarier

Som revisorerna ser det torde det från ekonomisk synpunkt i regel vara mest fördelaktigt för statsverket om myndigheterna själva får besluta om formerna för avyttring av överskottsmateriel. Det är på denna nivå man lättast kan

överblicka de med försäljningstransaktionerna förenade kostnaderna och intäkterna. Revisorerna anser att man därför bör vara försiktig med generellt verkande åtgärder som kan komplicera försäljningsprocessen och begränsa myndigheternas ansvar för överskottsförsäljningen. Det föreslagna informationsutbytet mellan myndigheterna torde emellertid i vissa situationer kunna stimulera intresset för återanvändning av inventarier. Revisorerna föreslår därför att denna fråga får utredas ytterligare i samband med den i det föregående föreslagna översynen av reglerna för myndigheternas försäljning av överskottsmateriel. Därvid bör även de vid remissbehandlingen aktualiserade förslagen om annonsering, databank m.m. kunna övervägas.

Utskottet

Utskottet delar revisorernas uppfattning att en översyn bör göras av reglerna för avyttring av myndigheternas överskottsmateriel och vill i detta sammanhang särskilt understryka följande.

Som framgått av redovisningen av revisorernas förslag om översyn av de gällande reglerna vid myndighetens försäljning av överskottsmateriel föreslår revisorerna att skyldigheten att utnyttja FFV/A vid försäljning bör upphöra. I förslaget anges emellertid två viktiga förutsättningar för att myndigheterna i detta sammanhang skall ges en ökad frihet.

- Ingångna avtal vid försäljning måste utgå från affärsmässiga principer. Incitament till ökad affärsmässighet bör skapas genom att myndigheten i ökad omfattning får behålla intäkterna vid en försäljning.
- En godtagbar och fungerande inventarieregistrering måste finnas vid myndigheten.

Utskottet delar revisorernas uppfattning att de angivna förutsättningarna måste vara uppfyllda om myndigheterna skall ges en ökad frihet vid försäljning av överskottsmateriel.

I enlighet med vad revisorerna anför bör myndigheterna själva få avgöra frågan om försäljningsform efter att en samlad bedömning har gjorts av vad som på längre sikt kan anses vara mest ändamålsenligt och ekonomiskt fördelaktigt både för myndigheter och för statsverket som helhet.

Av den granskningsrapport som utgör ett underlag till revisorernas förslag framgår att många myndigheter saknar tillräckliga resurser och den kompetens som erfordras för att sälja överskottsmateriel på i många fall svåröverskådliga marknader. Utskottet vill mot denna bakgrund framhålla vikten av att statsverkets intresse tillvaratas på ett godtagbart sätt, dvs. att de statliga tillgångarna avyttras på affärsmässiga villkor till marknadsanpassade priser. Vid översynen av gällande regler bör det därför prövas om de myndigheter som saknar erforderlig kompetens för försäljning av begagnad materiel skall utnyttja utomstående kompetens för att värdera tillgångar av större värde. Det torde för statsverket som helhet vara ineffektivt om sådan kompetens byggdes upp inom varje berörd myndighet.

I revisorernas förslag framhålls allmänt att villkoren vid avyttring av överskottsmateriel bör kunna anpassas till de krav på affärsmässighet som gäller vid statlig upphandling. Utskottet vill i anslutning härtill nämna att upphandlingsförordningen bygger på principen att anbud skall utnyttjas vid

upphandling. Det är emellertid inte givet att anbudsförsäljning ger det bästa resultatet sett från statsverkets synpunkt. Det kan nämnas att den andel av överskottsförsäljningen som i dag sker genom anbudsförfaranden i FFV/A:s verksamhet uppgår till endast knappt 5 %. Det finns därför goda skäl, som revisorerna också anför i sitt förslag, att frågan om försäljningsform – exempelvis anbud, kommission, samarbetsavtal, inbyten vid återanskaffning – behandlas vid den föreslagna översynen.

Utskottet tillstyrker med det anförda revisorernas förslag att en översyn görs av myndigheternas försäljning av överskottsmateriel.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till förslag 1987/88:23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet och riksdagens revisorer anfört om en översyn av reglerna för myndigheternas försäljning av överskottsmateriel m.m. och skyldigheten att därvid utnyttja FFV Allmateriel AB,

2. att riksdagen med bifall till förslag 1987/88:23 som sin mening ger regeringen till känna vad riksdagens revisorer anfört om myndigheternas möjligheter att i ökad utsträckning själva få disponera intäkterna vid försäljning av överskottsmateriel m.m.,

3. att riksdagen med bifall till förslag 1987/88:23 som sin mening ger regeringen till känna vad riksdagens revisorer anfört om reglerna för myndigheternas registrering av inventarier.

Stockholm den 8 november 1988

På finansutskottets vägnar

Anna-Greta Leijon

Närvarande: Anna-Greta Leijon (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Arne Kjörnsberg (s), Filip Fridolfsson (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c), Hans Petersson (vpk), Carl Frick (mp), Marianne Carlström (s) och Sonia Karlsson (s).

gotab Stockholm 1988 16037